



Hudba z kavárny, která neexistuje

Martin Amstutz (1965) je švýcarský hudebník a tiskař. V budově bývalé pošty v St. Gallenu má svou dílnu a muzeum zároveň, jmenuje se to Point Jaune. Každý týden otevírá tento prostor pro veřejnost a výsledkem jsou týdenní noviny publikované ve formě plakátu – Wochenblatt. Martin Amstutz zároveň hraje na bandoneon v kapele Café Deseado, která se vyznačuje pestrobarevnou směsí žánrů od šansonu, world music, po stoletou taneční hudbu a šraml. Na knižním festivalu Tabook 2019 v Táboře M. Amstutz jednak vystavil své Wochenblatky, vyznačující se divokou barevností a překvapující kompozicí textu a obrazu, jednak vystoupil s Café Deseado. Pražské pokračování Wochenblattu vytvořil v lednu 2020 během svého hostování v ateliéru ilustrace na pražské UMPRUM.

Váš Wochenblatt skutečně vychází každý týden?
Ano. Ano i ne. Každý týden leží u mě v ateliéru v Sankt Gallenu na stole list papíru. Ten ateliér je v budově staré pošty, každou středu ho otevře veřejnosti, lidé se sejdou a společně diskutujeme. Návštěvníci píšou na ten papír poznámky k našim diskusím, nebo tam třeba napíší něco patafyzického.

Takže ta stará pošta funguje jako komunitní místo?
Ve středu ano. Je to sice můj ateliér, ale ta budova vznikla jako veřejný prostor, takže nedává smysl, abych ji využíval jen pro sebe. Od začátku jsem ji chtěl otevřít pro lidi.

A co je obvyklým tématem těch středních diskusí? Třeba lokální politika v Sankt Gallenu?
Může to tak být, naše diskuse jsou ale často spojené s uměním, protože řada přátel, kteří přicházejí, jsou umělci, například herci, pak zase po své zkoušce přijdou třeba jazzmani... V každém případě se každý týden popíše list papíru, ve čtvrtek ráno dostane číslo a to je Wochenblatt.

A jak se publikuje? Jako plakát?
Ano, v té staré poště ho vyvěším na zeď. A pak, čas od času, jedno to číslo vytisknu. Ten nejnovější, který vznikl se studenty



UMPRUM v Praze, má číslo 1 144. Na výstavách pak ukazují jenom ta vytištěná čísla.

Kolik let už to takhle děláte?

Začal jsem v roce 1998. Ve chvíli, kdy mi připadalo nutné mít něco jako vlastní noviny. Souviselo to také s úpadkem tištěných médií, který se tehdy začal projevovat.

Ta aktivita je ale asi nekomerční, ne? Jak platíte své účty? Děláte také grafiku na zakázku?

Moc ne. Stane se, že někdy někdo přijde a chce třeba vytisknout nějaké zvláštní vizitky. To můžu udělat. Anebo přijde nějaký grafik a chce své věci vytisknout na mém lisu, to je také možné. Anebo má chuť si tam zaexperimentovat. To se ale příliš často nestává. Na byznys většinou nedojde. Díky honorářům za hudební vystoupení nějak přežívám.

Jak se jmenuje vaše kapela?

Máme projekt jménem Café Deseado, vznikl vlastně ve stejné době jako Wochenblatt, ale samozřejmě hudebníci se prostrídali. Posledních pět let hrajeme jako trio.

A jak popsat váš styl? Je to něco jako world music?

Určitým způsobem ano. Hrajeme jen své vlastní skladby a vlivy přijímáme skutečně odevšad. Samozřejmě, i za jménem kapely

se skrývá příběh. V argentinské Patagonii je na atlantickém pobřeží Puerto Deseado, vlastně to znamená vytoužený přístav, a v něm se zastavil opravdu každý. Všichni ti mořeplavci jako Fernando Magellan nebo Francis Drake, všichni ti, kdo se pokoušeli obeplout Jižní Ameriku. Je to jeden z opravdu posledních dobrých přístavů a právě tam se snažili nachystat své lodě na další cestu. Charles Darwin se tam stavil také. Myslím, že Bruce Chatwin dokonce o Puerto Deseado napsal ve své knize *In Patagonia* (1977). Otázka je, co všichni ti muži v Puerto Deseado hledali. A odpověď je jasná, hledali hospodu. Pochopitelně hledali Café Deseado. A v Puerto Deseado žádná kavárna neexistuje. Právě proto pak museli obeplouvat svět jako Magellan nebo jako Drake. Takže máte tenhle bod, tohle místo, které neexistuje, a jak víte, není možné uvažovat o něčem, co neexistuje, protože jakmile začnete o místě, které neexistuje, uvažovat, něco přece jen vznikne. Z místa, jež neexistuje, vznikne imaginární místo. Něco jako imaginární číslo.

Jak to mám chápat?

Pokud je ta kavárna imaginární, je tak negativní, až se stane ne-negativní, čili pozitivní. Jestli se ta imaginární kavárna nachází na 47,5 stupňů jižní šířky, pak bude její imaginární protějšek na 47,5 stupních severní šířky. A těch 47,5 stupňů na sever, to je šířka, kde se nacházím já se svou kapelou, na jih od Bodamského jezera. V Café Deseado hrajeme hudbu z kavárny, která neexistuje.

A Wochenblatt zase přináší zprávy, které nemusí být vždy novinářské...

Jsou to různá oznámení, malé poetické formy... pokud na staré poště někomu uděláme výstavu, tak Wochenblatt vypadá skoro jako katalog. Několikrát jsem učil na pražské UMPRUM, Wochenblatt pokaždé vyšel česky. Někdy se stane, že máme příběhy, o nichž by normální noviny nechtěly psát, a my je zveřejníme. Tohle přitom nejsou noviny, které po přečtení vyhodíte, ta informace vydrží roky, takže Wochenblatt funguje v dlouhodobém časovém rámci.

Říká se, že nic není starší než včerejší noviny.

U Wochenblattu to tak není. Ve Švýcarsku máme měsíčník Kulturmagazin, někdy pro ně píšu, jejich redaktor zase někdy něco napíše pro Wochenblatt. Pak ten samý text použije o roky později ve svém magazínu a pořád ještě funguje.

Jak se stalo, že jste učil na UMPRUM?

Já jsem vlastně přijel do Prahy v devadesátých letech s muzikou, ale pak mě přátelé z kapely Rudovous zavedli na UMPRUM a představili mě Jaromírovi Šturalovi a Františku Štormovi.

Noviny většinou vycházejí v jednom jazyce, ovšem Wochenblatt představuje jazykovou směs, tiskne se německy, ale také francouzsky, italsky, i třeba česky nebo polsky, a funguje to.

Idea je taková, že čtenáři Wochenblattu třeba nemluví česky, zijeme ale v době migrace, takže možná znají někoho, kdo česky mluví, a zavolají mu, jestli by nepřišel na kávu a nevysvětlil, co

se tam vlastně píše. Tedy, bylo by velmi pěkné, kdyby to takhle bylo. Nevím, jestli se to doopravdy děje. Nicméně začal jsem s jazyky, které ovládám, po čase mi došly, a dostal jsem chuť použít nějaké úplně cizí. Aby tam byla třeba albánština a čtenář se pokusil najít nějakého Albánce.

Vím, že sázíte ručně. Slyšel jsem, že často ani nemáte předem napsaný text.

Ano, je to ručně vysázeno. A většinu svých textů sázím skutečně z hlavy. Možná mám hrubou představu, většinou, nebo jenom některá slova, a pak to rovnou vysázím písmeny z kasy. Myslím, že při psaní textu tímto způsobem je váš mozek samozřejmě daleko rychlejší než vaše ruka, někdy se mi stane, že začnu uvažovat, jaká je etymologie některého slova, čas ubíhá a já se věnuji jazykovému výzkumu. Etymologie je tak úžasné pole, že se v něm můžete ztratit a text může zamířit úplně jiným směrem, než jste si myslel. Ve Wochenblattu z podzimu 2019 jsem svedl dohromady básníka Rainera Mariu Rilka s filozofem Ludwigem Wittgensteinem prostřednictvím toho, že ve stejnou dobu psali o zvuku, o hudbě a o řeči. A pak mě napadlo, že v mém textu by měl být také teremin. Tak jsem to všechno spojil a teprve později jsem zjistil, že jejich texty vznikly a první představení tereminu se odehrálo v rozmezí několika měsíců. Nejdřív jsem si myslel, že je to trochu absurdní souhra, ale čím víc jsem se o tom pokoušel zjistit, tím větší smysl to dávalo.

Podobá se to automatickému psaní surrealistů?

Ne vždy. Ten surrealistický prvek se tam ale někdy dostane. Někteří čtenáři si pak stěžují, že tomu nerozumějí.

Jak lidé obvykle na Wochenblatt reagují?

Rozhodně dost různorodě. S Wochenblattem je složité to, že vypadá tak pěkně. Někteří lidé si ho prostě pověsí na zeď, a když je později potkám, zjistím, že ho vlastně nečetli. Nikdy. I když jim třeba visel na zdi roky. Takže kdybych se chtěl soustředit na texty, tak by asi bylo lepší vytisknout Wochenblatt čistě černobílý.

Vychází ve více kopiích? Můžou si ho lidé koupit?

Začal jsem se sedmdesáti sedmi výtisky, protože ta stará pošta má číslo popisné 77. Dnes jich tisknu sto šedesát devět. Přál bych si, aby zájemců bylo tolik, že se to zaplatí.

Takže Wochenblatt funguje vlastně jako tradiční noviny s předplatným.

Určitým způsobem, ale neplatí se dopředu. Tedy, jsou i lidé, kterým se ten projekt prostě líbí a dávají mi nějaké peníze na rok dopředu. Jde jim jen o to, abych pokračoval, a nezajímá je, kolik kopií vytisknu. Samozřejmě mám z toho radost, protože komerční tenhle projekt doopravdy není.

Jak vypadá to nejnovější pražské číslo, které jste vytvořil se studenty UMPRUM?

Jak je obvyklé, zrodilo se ve vzájemné spolupráci. Každý do něj nějak přispěl. Jeden student napsal parodickou baladu o hledání svatého grálu. Japonská studentka dala dohromady příběh o zelené kočce v japonštině (japonské litery jsme ale neměli, musela to vyrýt). Francouzská studentka sepsala ve starobylé francouzštině kletbu na politiky. Pak tam máme slovníček staré angličtiny s překladem do té současné. Dále užitečná přísloví. Samé vyložené aktuální záležitosti.

